

Eija Sevón, Kaisa Malinen, Minna Murtorinne-Lahtinen,
Johanna Mykkänen ja Anna Rönkä

Kumman vuoro?

Kotityön ja vanhemmuuden jakamiselle annetut perustelut epätyypillisen työajan perheissä

Abstrakti

Aiemman tutkimuksen mukaan epätyypillinen työaika haastaa sukupuolten työnjaolle annettuja perusteluja, koska näissä perheissä on usein tilanteita, jolloin toinen vanhemmista kantaa yksin vastuuta kodista ja lapsista toisen ollessa töissä. Tarkastelemme tässä tutkimuksessa, millaisia perusteluita suomalaiset, epätyypillistä työaikaa tekevät vanhemmat antavat kotityön ja vanhemmuuden jakamiselle perheessään. Hyödynsimme epätyypillistä työaikaa tekevien vanhempien haastatteluiden (n=34) analyysissa aiemmassa tutkimuksessa löydettyjä sukupuolten työnjaon selitysmalleja sekä kategoria-analyysejä. Löysimme viisi työnjaon perhetyyppiä: *Naishoivaajien perheissä* äidit perustelivat sukupuolittunutta työnjakoa perinteisiä sukupuoli-rooleja korostaen. Samoin *mieselättäjien perheiden* isät oikeuttivat vähäistä osallistumistaan perhevastuusiin ulkoisilla resursseilla ja elättäjyydellä kiinnittyen näin perinteisiin isän ja äidin kategorioihin. *Vuorotteluvanhemmuuden perheissä* vanhemmat kuvasivat työnjakoa tasapuoliseksi molempien puolisoien ajan saatavuuteen ja tasa-arvoideologiaan perustuen. *Urasuuntautuneen vanhemman perheissä* työnjakoa perusteltiin toisen vanhemman työhön sitoutumisella. Lisäksi toisen vanhemman pidempi *poissaolo* kuormitti osaa perheistä, ja sillä oli merkitystä työnjaon perustelemissä. Vaikka epätyypillinen työaika luo edellytyksiä työn ja perheen tasa-arvoiseen jakamiseen, perinteisiin sukupuolten kulttuurisiin kategorioihin kiinnittyminen luo ristiriitaisuutta kerrontaan ja estää tasa-arvon toteutumista.

Johdanto

Äidit tekevät kotitöitä ja kantavat vastuuta vanhemmuudesta enemmän kuin isät. Tutkimuskirjallisuudessa perheiden sukupuolittunutta työnjakoa selitetään usein isien runsaammilla työtunneilla ja suuremmalla vastuulla perheen taloudellisesta toimeentulosta (esim. Bianchi ym. 2012; Oinas 2010). Tässä tutkimuksessa tutkimme perheitä, joissa vähintään toinen vanhemmista työskentelee iltaisin, öisin ja/tai viikonloppui-

sin. Epätyypillinen työaika tuottaa erityisen kontekstin perheen sisäiselle työnjaolle. Kansainvälisten tutkimusten mukaan nämä perheet haastavat sukupuolittuneelle työnjaolle annettuja perusteluja. Epätyypillistä työaikaa tekevät perheet kohtaavat usein tilanteita, joissa toinen vanhemmista – myös isä – on yksin vastuussa kodista ja lapsista toisen vanhemman ollessa töissä (ks. Hattery 2001; Mills & Täht 2010). Tässä tutkimuksessa olem-

me kiinnostuneita siitä, miten puolisoiden välinen työnjako toteutuu suomalaisissa epätyypillistä työaikaa tekevissä perheissä, ja erityisesti miten äidit ja isät vastuiden jakautumista perustelevat perheessään.

Teoreettisia näkökulmia kotityön ja vanhemmuuden jakamiseen

Viimeaikaisissa tutkimuksissa on havaittu vähittäistä nousua miesten ja laskua naisten kotitöihin käyttämässä ajassa (Bianchi ym. 2012; Ylikännö 2013; Ylikännö ym. 2014). Kuitenkin naiset kantavat edelleen perheissä enemmän vastuuta erityisesti rutiininomaisista tehtävistä (Lachance-Grzela & Bouchard 2010; Lammi-Taskula & Salmi 2014; Rose ym. 2015; Ylikännö 2013). Sukupuolen mukaan jakautunutta työnjakoa on pyritty selittämään erilaisista teoreettisista lähtökohdista. Osa näkökulmista korostaa makrotason institutionaalisia ja rakenteellisia esteitä, esimerkiksi kulttuuria, sosiaalipoliittista regiimiä tai sukupuolten kerrostuneisuutta, kun taas osa painottaa mikrotason yksilöllisiä tai parisuhdetekijöitä (Braun ym. 2008, Coltrane 2010; Lachance-Grzela & Bouchard 2010). Coltrane (2010) kuitenkin korostaa, että tasot ovat yhteen kietoutuneita ja vaikuttavat samanaikaisesti. Sukupuolta määrittävät kansalliset, institutionalisoidut ja kulttuuriset normit, jotka ulottuvat niin työ- kuin perherooleihin ja -suhteisiin (Bianchi ym. 2012; Moen & Sweet 2004) ja jotka välittyvät niin lainsäädännön, poliittisten linjausten, asiantuntijatiedon kuin työkulttuurien kautta (Jauhola & Kantola 2016; Mclaughlin & Muldoon 2015). Bittmann ym. (2003) korostavat tekemänsä vertailun pohjalta institutionaalisen ja kulttuurisen kontekstin merkitystä yksilöiden asenteiden taustalla.

Toisaalta se, miten yksittäiset äidit ja isät jakavat vastuuta kodista ja vanhemmuudesta vaihtelee perhekohtaisesti. Tutkimuksemme hyödynnämme kolmea yksilö- ja parisuhdetason selitysmallia, joiden avulla

pyrimme ymmärtämään vanhempien sukupuolten välisen työjaon perusteluita (Braun ym. 2008; Lachance-Grzela & Bouchard 2010; Oinas 2010). Ensiksi sukupuolittunutta työnjakoa on perusteltu miesten ja naisten erilaisilla *ulkoisilla resursseilla*, kuten koulutuksella ja tuloilla. Oletuksena on, että enemmän resursseja omaavalla puolisoilla on myös enemmän valtaa päätöksenteossa (Bittmann ym. 2003; Braun ym. 2008; Lachance-Grzela & Bouchard 2010). Lachance-Grzelan ja Bouchard'n (2010) mukaan ulkoisten resurssien näkökulma ei kuitenkaan selitä, miksi osa naisista tekee suurimman osan kotitöistä, vaikka heillä on puolisoon verrattavissa olevat tulot ja koulutus.

Toiseksi puolisoiden välistä työnjakoa on selitetty *ajan saatavuudella* (Braun ym. 2008; Lachance-Grzela & Bouchard 2010). Tutkimusten mukaan ansiotyötuntien määrä vaikuttaa siihen, miten palkaton työ jakautuu perheen sisällä (Bianchi ym. 2012; Braun ym. 2008; Oinas 2010; Ylikännö 2013). Monissa perheissä miehet tekevät pidempiä työpäiviä, mikä johtaa vähäisempään ajankäyttöön kodin- ja lastenhoidossa. Samalla kuitenkin tiedetään, että yhtä pitkiä työpäiviä tekevien pariskuntien perheissä äidit käyttävät kodinhoitoon ja lapsiin isää enemmän aikaa (Bianchi ym. 2012; Hochschild 1989; Sayer ym. 2009).

Kolmannen mikrotason selitysmallin mukaan sukupuolittunutta työnjakoa selittävät puolisoiden *sukupuoliasenteet* (Bittman ym. 2003; Braun ym. 2008; Lachance-Grzela & Bouchard 2010; Lammi-Taskula & Salmi 2014; Saarikallio-Torp & Haataja 2016; Sayer ym. 2009): perinteistä sukupuoli-ideologiaa kannattavat vanhemmat jakavat sukupuolten tasa-arvoa kannattavia todennäköisemmin kotityöt perinteisesti. Yksilön sukupuoli-ideologia on kytköksissä myös hänen koulutukseensa ja työasemaansa (esim. Salin ym. 2016). Sukupuoliasenteet selittävät osittain myös kahta ensimmäistä työnjaon mallia. Puolisoiden sukupuoliasenteet ovat yhteydessä kulttuurisiin odotuksiin siitä, mitä pidetään sukupuolen mukaisena käyttäytymisenä (Bittman ym. 2003). Siten miehet ja naiset

”tekevät sukupuolta” (*doing gender*) mukautamalla normatiivisiin naisten ja miesten rooleihin (ks. tarkemmin Bittman ym. 2003; West & Zimmerman 1987). Kotitöihin osallistuminen sukupuolen mukaisella tavalla voi toimia yksilöille keinona ilmaista ja määritellä sukupuoltaan, esimerkiksi naisille keinona ilmaista feminiinisyyttään hoivalla.

Craig ja Mullan (2011) pohtivat, ovatko sukupuolten kotityönjaon selitysmallit päteviä selittämään sukupuolittunutta työnjakoa vanhemmuudessa (ks. myös Bianchi ym. 2012; Hewitt ym. 2012). Useimmat vanhemmat kokevat lastenhoitoon liittyvät tehtävät kotitöitä palkitsevammiksi. Lasten kanssa ajan viettäminen voidaan kokea myös vanhemman moraalisen velvoitteena. Samaan aikaan vanhemmuus ja lasten kanssa olemisen tavat ovat kulttuurisesti sukupuolen mukaan eriytyneitä (Bianchi ym. 2012). Hoiva yhdistetään tiiviisti naiseuteen, ja naiset tekevät lastenhoitoon liittyviä tehtäviä vahvistaakseen sukupuoli-identiteettiään (Husso 2016). Miehet voivat sen sijaan vastustaa niiden tekemistä suojelakseen omaa sukupuoli-identiteettiään tai ottavat vastuuta niin sanotuista miesten töistä kotona (ks. Braun ym. 2008; Sayer ym. 2009). Vallitseva ”omistautuvan äitiyden” ideologia (Hays 1996; Johnston & Swanson 2006) korostaa hyvänä äitinä olemisessa äidin ensisijaisuutta ja läsnäolon tärkeyttä. Tästä syystä äidit kokevat olevansa päävastuussa lapsista, ja läsnäolon vaade korostuu erityisesti äidin epätyypillisen työajan kontekstissa (Bianchi ym. 2012; Hattery 2001; Maume & Sebastian 2012). Isyyteen taas liitetään ansiotyö ja perheen elättäjäisyys (Lammi-Taskula & Salmi 2014; Mykkänen & Eerola 2014).

Hyvän äitiyden ihanne myös muuttuu. Esimerkiksi Johnstonin ja Swansonin (2006) tutkimuksessa ”hyvä äitiys” määrittyi työssäkäyvillä äideillä enemmän laatuaikana ja hyvänä vuorovaikutussuhteena kuin kotona olona lapsen kanssa. Lisäksi isyyttä on alettu määritellä enemmän läheisyyden ja vastuullisuuden kautta. Onkin väitetty äidin ja isän roolien lähentyvän pikkuhiljaa toisiaan (ks. Dermott

2008; Huttunen 2014), mutta myös vastakkaisia merkkejä on tuotu esiin (Lammi-Taskula & Salmi 2014). Uusien ajankäyttötutkimusten mukaan isät kuitenkin viettävät enemmän aikaa perheen ja lastensa kanssa kuin aiemmin (esim. Ylikännö ym. 2014). Vaikka erityisesti on lisääntynyt aika, jota vietetään koko perheenä yhdessä, isät hoitavat lapsiaan enemmän kuin ennen (Ylikännö ym. 2014).

Tutkimuksissa on puhuttu kodin vallankumouksesta (*domestic revolution*), jota luonnehditaan usein osittaisena (*incomplete*) tai pysähtyneenä (*stalled*). Kodin vallankumouksen taustalla on ajatus miesten ja naisten ansiotyön ja kotitöiden tasa-arvoistumiskehityksestä naisten lisääntyneen työssäkäynnin myötä, jolloin myös miesten ajatellaan vastaavasti lisäävän omaa kotityömääräänsä (Braun ym. 2008; Gerson 2010; Sayer ym. 2009; Salin ym. 2016). Pysähtynyt vallankumous tarkoittaa tilannetta, jossa naiset ovat enenevässä määrin palkkatyön tekijöitä, mutta miehet eivät samassa määrin ole siirtyneet tekemään kotitöitä. Sayerin ja tutkimusryhmän (2009) tulokset Australiasta ja USA:sta kertovat laajojen ajankäyttöaineistojen avulla, että naisten ansiotyöhön käyttämän ajan määrällä ei ole vaikutusta miesten kotityöhön käyttämään aikaan. Heidän mukaansa naisten kokonaistyömäärä ja niin kutsuttu toinen vuoro ovat suurimmillaan kahden kokopäivätyötä tekevän pienten lasten perheiden äideillä. Oinaan (2010) mukaan myös Suomessa työnjako on selvästi sukupuolittunutta tasa-arvopuheesta huolimatta, mutta hän (mt. s. 153) toteaa, että miesten ansiotyöpanoksen keventämisellä voisi olla vaikutuksia kotitöiden jakamisessa. Salin kollegooneen (2016) ja Oinas (2010) tuovat esiin, että asenteet miesten ja naisten ansaitsijaroolin ja hoivaroolin muutoksia kohtaan eivät etene rinnakkain, vaan naisten työssäkäynti voidaan hyväksyä vain hoivaroolin rinnalla, kun taas miesten hoivaroolia ei pidetä yhtä merkittävänä kuin heidän ansaitsijarooliaan. Kotityön ja vanhemmuuden jakamisen eri selitysmallit ovat eri tutkimuksissa saaneet vaihtelevasti ja ristiriitaisesti tukea (Oinas 2010, 33–36).

Epättyypilliset työajat ja perhe-elämä

Kansainvälisessä tutkimuksessa epättyypillisiä työaikoja pidetään usein uhkana perhe-elämälle. Esimerkiksi Faganin ja Burchellin (2002) mukaan epättyypillistä työaikaan tekevät eurooppalaiset vanhemmat arvioivat useammin työaikansa epäsojiviksi perhe-elämän kanssa kuin päivätyötä tekevät. Strazdinsin ym. (2006) mukaan epättyypillistä työaikaan tekevät kanadalaiset vanhemmat (pääosin naiset) raportoivat enemmän vihamielistä ja toimimatonta vanhemmuutta kuin päivätyötä tekevien perheiden vanhemmat. Lastenhoitoon ja kotitöihin käytetyn ajan osalta tutkimukset osoittavat, että epättyypillistä työaikaan tekevät vanhemmat pyrkivät suojaamaan lastensa kanssa viettämää aikaa parisuhdeajan, oman ajan ja nukkumisen kustannuksilla (Wight ym. 2008). Erityisen kiinnostavaa on se, että epättyypillisiä työaikoja tekevät vanhemmat – erityisesti isät – näyttävät osallistuvan aktiivisesti lastenhoitoon ja kotitöihin (Hattery 2001; Mills & Täht 2010; Oinas 2010, 32). Vaikka Wightin ja kollegoiden (2008) tutkimuksessa epättyypillisiä työaikoja tekevät vanhemmat osallistuivat päivätyötä tekeviä vanhempia vähemmän tiettyihin aktiviteetteihin lasten kanssa, kuten lapselle lukemiseen tai yhteisiin illallishetkiin, he viettivät kaiken kaikkiaan päivätyötä tekeviä enemmän aikaa lastensa kanssa (myös Täht & Mills 2012). Myös yötyötä tekevien äitien on havaittu viettävän päivä- tai iltatyötä tekeviä äitejä enemmän aikaa lastensa kanssa (Wight ym. 2008).

Työn ajoittumisella ei ole merkitystä pelkästään yksilön omalle vaan myös hänen puolisonsa ajankäytölle. Tutkimuksissa on todettu, että äitien epättyypilliset työajat lisäävät isien osallistumista kotitöihin ja vanhemmuuteen (Barnett & Gareis 2007; Hewitt ym. 2012; Presser 2003). Craig ja Powellin (2011) tulokset sen sijaan korostavat puolison työajan merkitystä äidin ajankäytölle. Heidän tutkimansa australialaiset äidit tekivät enemmän kotitöitä ja hoitivat lapsiaan enemmän niinä päivinä, jolloin heidän puolisonsa työskente-

livät iltaisin tai öisin. Isillä vastaavaa lisäystä kotitöihin ja lastenhoitoon käytetyssä ajassa ei havaittu.

Joillekin perheille epättyypilliset työajat ovat keino sovittaa yhteen työtä ja perhe-elämää. Tällöin epättyypilliset työajat ja limittäiset työvuorot ovat vanhempien oma valinta, jolla mahdollistetaan niin sanottu vuorotteluvanhemmuus (engl. *tag-team parenting*, Mills & Täht 2010; *split-shift parenting*, Presser 2003), ja näin lisätään lasten kanssa vietettävää aikaa ja vähennetään kodin ulkopuolisen lastenhoidon tarvetta. Hatteryn (2001) tutkimuksessa äidit kertoivat vuorotteluvanhemmuuden parhaina puolina mahdollisuuden toteuttaa ”hyvää äitiyttä” esimerkiksi viettämällä päiväaika lapsen kanssa kotona ja isien entistä vahvemman sitoutumisen lasten hoitoon. Vuorotteluvanhemmuuden kääntöpuolena on tuotu esiin univajeen lisäksi parisuhde-, perhe- ja oman ajan puute (Hattery 2001; Mills & Täht 2010; Presser 2003; Wight ym. 2008). Näin ollen vuorotteluvanhemmuutta toteuttavilla perheillä on vähemmän mahdollisuuksia kokea yhteenkuuluvuutta ja iloa, jotka vanhemmuusaskareiden tekeminen yhdessä puolison kanssa mahdollistaa (ks. Hattery, 2001; Malinen ym. 2010). Toisaalta äitien epättyypilliset työajat rikkovat sukupuolistereotyyioita, minkä sekä äidit että isät voivat kokea ongelmallisena (Barnett & Gareis 2008; Mills & Täht 2010). Tutkimusten perusteella onkin epäselvää horjuttavatko vai vahvistavatko epättyypilliset työajat sukupuolten epätasapainoa hoi- vassa ja työssä (Strazdins ym. 2006).

Suomalainen konteksti ja tämän tutkimuksen tavoitteet

Suomalainen hyvinvointiregiimi määritellään usein kansalaisten ja sukupuolten tasa-arvoa korostavaksi ja kahden ansaitsijan malliin perustuvaksi (Salin ym. 2016; Ylikännö ym. 2014). Suomelle on tyypillistä, että pienten, erityisesti yli 3-vuotiaiden lasten äidit käyvät kokopäivätyössä (Salin ym. 2016). Eurostatin (2014) ti-

lastojen perusteella epätyypilliset työajat ovat varsin tyypillinen työaikamuoto Euroopassa, ja Suomessa tällaiset työajat ovat jopa eurooppalaista keskiarvoa yleisempiä. Noin puolet suomalaisista miehistä ja 45 prosenttia naisista työskentelee iltaisin ainakin joskus (nämä ja seuraavat tilastotiedot koskevat 25–49-vuotiaita työllisiä henkilöitä; Eurostat 2014). Viidesosa miehistä ja kahdeksasosa naisista tekee yötyötä toisinaan. Myös viikonlopputyö on yleistä; noin joka kolmas suomalainen työskentelee lauantaisin ja joka neljäs sunnuntaisin. Naisista neljäsosa ja miehistä viidesosa tekee vuorotyötä. Vaikka epätyypilliset työajat ovat Suomessa verrattain yleisiä, niiden merkitystä perhe-elämälle on alettu vasta hiljattain tutkia (ks. Kekkonen ym. 2014).

Perheille julkiset perhepalvelut ja – etuudet antavat mahdollisuuden niin kokopäivätyön kuin epätyypillisen työajan tekemiseen sekä kahden että yhden vanhemman perheissä. Tutkijat väittävät, että 2000-luvun perhepolitiikkaa leimaa sukupuolten tasa-arvoon pyrkimisen ja äidinhuollon korostamisen välinen dualismi (Lammi-Taskula & Salmi 2014; Repo 2013; Salin ym. 2016). Vanhempainvapaan jälkeen suuri osa alle kolmevuotiaista lapsista hoidetaan kotona kotihoidontuella, ja useimmiten kotiin jää äiti (Lammi-Taskula & Salmi 2014; Repo 2013; Saarikallio-Torp & Haataja 2016). Vaikka julkilausuttuna tavoitteena onkin sukupuolten välinen tasa-arvo ja hidas muutos tasa-arvon suuntaan on uusimmissa suomalaisissa tutkimuksissa osoitettu olevan käynnissä, monien tutkimusten mukaan äidit kantavat isää suurempaa vastuuta perheestä ja kantavat siten työn ja perheen kaksoistaakkaa (Perälä-Littunen 2007; Ylikännö 2013). Vaikka sukupuolten tasa-arvopolitiikan vaikutuksista naisten asemaan on todettu monia myönteisiä merkkejä (Bianchi ym. 2012; Braun ym. 2008), Lachance-Grzela ja Bouchard (2010) väittävät, että sukupuolitasa-arvoiset pyrkimykset, esimerkiksi suomalaisen politiikan mukaiset pitkät vanhempain- ja hoitovapaat ja antelias julkinen päivähoido mahdollistavat tasa-arvoistumisen lisäksi tilanteen, jossa äidin vastuu

perheestä lisääntyy ja isä vetäytyy vastuusta (ks. myös Lammi-Taskula & Salmi 2014; Repo 2013; Saarikallio-Torp & Haataja 2016; Salin ym. 2016; Ylikännö ym. 2016).

Näiden osin ristiriitaisten lähtökohtaole-
tusten pohjalta lähdimme selvittämään, miten epätyypillistä työaikaa tekevät vanhemmat kuvaavat ja perustelevat kotitöiden ja vanhemmuuden jakamista omissa perheissään ja millaisia jännitteitä epätyypillinen työaika tuottaa kotiin liittyvien vastuiden jakamiseen. Erityisesti tarkastelemme, millainen rooli sukupuoliolla on kotitöiden ja vanhemmuuden perustelemisessä.

Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkittavat

Tutkimuksen aineisto kerättiin osana Suomen Akatemian rahoittamaa Perheet 24/7 -tutkimushanketta, jonka tavoitteena oli tutkia epätyypillisiä työaikoja ja perheiden arkea vanhempien, lasten ja vuorohoitoyksiköiden työntekijöiden näkökulmista. Kelpoisuuskriteerinä tutkimukseen osallistumiselle oli, että tutkitavalla oli vähintään yksi alle 13-vuotias lapsi. Osallistujat rekrytoitiin työorganisaatioiden, päiväkotien ja ammattiliittojen kautta. Tämän tutkimuksen aineiston muodostavat 34 parisuhteessa elävän vanhemman haastattelut. Haastatelluista 20 oli naisia ja 14 miehiä. Suurin osa haastateltavista (17 naista ja 4 miestä) tavoitettiin Perheet 24/7-tutkimuksen internet-kyselyyn vastanneista. Loput haastatelluista (3 naista ja 10 miestä) rekrytoitiin lumipallo-otantamenetelmällä, jota hyödynnettiin erityisesti miesosallistujien tavoittamiseksi.

Haastatellut olivat 21–47-vuotiaita. Suurimmalla osalla naisista ja miehistä oli kaksi lasta. Enemmistö oli naimisissa, neljä naista ja neljä miestä eli avoliitossa. Koulutustaustat vaihtelivat ammatillisesta peruskoulutuksesta korkeakoulututkintoihin, kuten myös työteh-

tävät suorittavan tason tehtävistä (esim. lähihoitaja, kuljettaja) asiantuntijatehtäviin (esim. lääkäri, taideopettaja). Kaikki tekivät kokopäivätyötä epätyypillisinä työaikoina lukuun ottamatta yhtä haastatelluista äideistä, joka oli hoitovapaalla haastattelun ajankohtana ja jonka puoliso työskenteli epätyypillisinä työaikoina, ja yhtä isää, joka itse teki säännöllistä päivätyötä, mutta puoliso epätyypillistä työaika. Epätyypillinen työaika oli useimmiten kaksitai kolmivuorotyötä, kiertäviä työvuoroja tai pelkää ilta- tai yötyötä. Myös suurin osa osallistujien puolisoista (19) teki epätyypillisiä työaikoja. Kymmenen puolisoa oli päivätyössä, yksi oli opiskelija, yksi työtön ja kolme oli kodinhoidontuella.

Haastatteluiden toteutus ja analyysi

Haastatteluita oli toteuttamassa useita tutkijoita (10), kasvatustieteiden maisteriopiskelijoita (7) ja JAMKin opiskelijoita (22), jotka kaikki olivat saaneet haastattelukoulutuksen¹. Haastattelun aihepiirit liittyivät työhön ja työaikoihin, lastenhoidon järjestämiseen, arkeen ja lasten kanssa yhdessäoloon, vanhemmuuteen ja vanhempana jaksamiseen, parisuhteeseen, lapsen hyvinvointiin ja (mahdolliseen) yhteistyöhön vuoropäivähoidon kanssa. Haastattelut toteutettiin haastateltavan toivomusten mukaisesti joko hänen kotonaan, työpaikallaan tai yliopiston tiloissa. Haastattelut litteroitiin sanatarkasti ja haastateltaville annettiin koodinumero anonymiteetin takaamiseksi.

Ensimmäisessä analyysivaiheessa, joka perustui teoreettisen temaatitaisen analyysin periaatteille (ks. Braun & Clarke 2006), kotityö-

jaon perustelemista luokiteltiin aiemmassa tutkimuksessa löydettyjen kolmen suhde- ja yksilötason näkökulman avulla (ks. taulukko 1). Etsimme haastatteluista kaikki vanhempien väliseen työnjakoon, vanhemmuuden jakamiseen ja kasvatusvastuuseen liittyvät kohdat ja luokittelimme haastateltavien työnjaon perustelemista kolmeen perustelutyyppiin ulkoisten resurssien, ajan saatavuuden ja/ tai joko perinteisten tai tasa-arvoisten sukupuoliasenteiden perusteella (Braun ym. 2012; Lachance-Grzela & Bouchard 2010). Lisäksi löysimme aiemmista kategorioista poikkeavia perusteluita. Aineiston systemaattinen luenta tuottikin neljännen perustelutyyppin: työsuuntautuneen vanhemman perheet. Viidenneksi vanhemman pidempiaikainen poissaolo loi erityisen kontekstin sille, miten perhevastuut jaettiin puolisoitten kesken. Selityksille ei siis kysytty haastateltavilta suoraan, vaan he tuottivat vapaasti puhetta liittyen kotityönjakoon ja työn ja perheen yhteensovittamiseen, ja tutkijat tulkitsivat ja kategorisoivat puheen aiemmassa kirjallisuudessa esiintyneiden selitysmallien mukaan.

Toisessa analyysivaiheessa tarkastelimme, eroavatko perhetyypit haastateltavien sukupuolen mukaan ja jos, niin millaisia erot miesten ja naisten käyttämien perustelujen välillä ovat (ks. taulukko 1). Hyödynsimme tarkastelussa kategoria-analyysia siten, että tarkastelimme, miten haastateltavat eri perhetyypeissä kuvaavat miehen ja naisen, isän ja äidin kategorioita suhteessa toisiinsa (ks. Juhila, Jokinen & Suoninen 2012). Kategoria-analyysi perustuu tässä tutkimuksessa ajatukselle kulttuurisista odotuksista, joita ihmiset liittävät miehen ja naisen, isän ja äidin kategorioihin puhuessaan omasta elämästään (sukupuolikategorioista ks. West & Zimmerman 1987). Kategorioilla tuotetaan ennen kaikkea moraalista järjestystä eli arvioidaan ja perustellaan sitä, mikä on oikein ja sopivaa. Tarkastelimme haastattelupuheesta, millaisia kategorioihin liittyviä täsmäntäviä määreitä, kuten toimintoja, oikeuksia, velvollisuuksia, vastuita ja ominaisuuksia haastateltavat liittivät itseensä ja

¹ Haastattelukoulutus oli laajuudeltaan 3 opintopistettä ja sisälsi 12 tuntia seminaarityöskentelyä. Koulutuksessa keskityttiin erityisesti haastattelutilanteeseen ja vuorovaikutukseen, haastattelututkimuksen etiikkaan sekä projektin haastattelukysymyksiin ja yhteiseen lähestymistapaan. Tämän jälkeen jokainen opiskelija teki yksin tai parin kanssa (JAMK) yhden varsinaisen tutkimus-haastattelun ja litteroi sen annettujen ohjeiden mukaisesti.

puolisoonsa (Juhila ym. 2012). Lisäksi kiinnitimme huomiota, miten epätyypillinen työaika kiinnittyi miehen ja naisen, isän ja äidin kategorioihin.

Kategoria-analyysin pohjalta alkuperäinen jäsennyksemme tarkentui viideksi työnjaon perhetyyppiä, joissa kotityönjakoon liittyen epätyypillistä työaika tekevän isän ja äidin kategoriat näyttäytyivät erilaisina. Nimesimme työnjaon perhetyytit naishoivaajien, mieselättäjien, vuorotteluvanhemmuiden, urasuuntautuneen vanhemman ja poissaolevan vanhemman perheiksi (ks. taulukko 1).

Tulokset

Viisi työnjaon perhetyyppiä epätyypillisen työajan perheissä

Taulukossa 1 on koottu yhteen haastateltavien työnjaon perustelemisessa hyödyntämät sukupuolikategorisoinnit, joita he käyttivät kuvatessaan omaa ja puolisonsa välistä kotityönjakoa. Taulukossa näkyy myös, miten epätyypillinen työaika kytkeytyy perusteluihin.

Naishoivaajien perheet. Kuuden epätyypillistä työaika tekevän naisen perusteluissa korostui äidin keskeinen rooli ja vastuu kotitöissä, lasten kasvattamisessa ja lasten hoidon organisoinnissa. Myös osa näiden naisten puolisoista työskenteli epätyypillisinä työaikoina, neljällä miehistä oli säännöllinen päivätyö. Haastateltavien sukupuoleen liittämät määreet olivat perinteisiä. Yksi haastateltava kertoi *”vain pitävänsä perinteisistä naisten töistä”* (Äiti 1358). Yhtäältä perinteistä työnjakoa perusteltiin sillä, että miehet ja naiset olivat taipumuksiltaan erilaisia ja toisaalta sillä, että nainen oli puolisoaan kokeneempia ja vastuullisempia kotitöissä ja lastenhoidossa. Perusteluissa oli keskeistä nimenomaan puolison ominaisuudet, työtilanne tai asenne työnjakoa kohtaan. Eräs äiti totesi että hänen puolisonsa oli sosiaalistunut perinteisiin sukupuolirooleihin lapsuudenkodissaan *”hän*

on yksinkertaisesti vain tottunut siihen, että nainen vastaa kotitöistä” (Äiti 843), ja tästä syystä *”toinen työvuoro”* jäi naisen harteille. Perinteistä työnjakoa pidettiin myös naisille ja miehille luontaisena. Eräs lähihoitajana työskentelevä perheenäiti koki, että kotitöistä huolehtiminen oli hänelle pakon sanelemaa: *”Haluaisin jakaa vastuuta puolisoni kanssa mutta se ei vain toimi”* (Äiti 3003). Myös miehen haasteellisemmat työvuorot olivat perusteena kotitöiden perinteiseen työnjakoon.

Äitien kokonaisvaltaista vastuuta lasten kasvatuksesta perusteltiin sillä, että naiset ovat vaativampia kasvattajia kuin sallivammat ja rennommat isät. Muutamat äidit tosin luonnehtivat miehiään *”superisiksi”*, esimerkiksi sen vuoksi, että he leikkivät mielellään lastensa kanssa. Joskus isien huolenpidon laatu aiheutti äideissä huolta. He kuvailivat itseään jopa *”pahaksi poliisiksi”*, joka komensi lapsia arkirutiineihin. Yksi äideistä kertoi:

”Paljon asioita jää tekemättä minun töissä ollessani. Päivä vierähti hänen [isän] leikkiesä lasten kanssa. Aamupala-astiat saattavat olla edelleen pöydällä [kun äiti palasi töistä]. Joskus minä ärsyynyn, kuten eilen illalla tullessani töistä, kun purin kauppakassit ja aloin valmistaa ateriaa seuraavaksi päiväksi.” (Äiti 503)

Haastateltavat korostivat äidin olevan lasten ensisijainen vanhempi. Heidän mukaan lapset eivät esimerkiksi suostuneet käymään yöpuulle ennen kuin äiti palasi iltavuorosta. Äidit kertoivat pyrkivänsä kompensoimaan poissaoloaan valmistelemalla asioita etukäteen, kuten laittamalla ruokaa, käymällä kaupassa ja pesemällä pyykkiä. Naishoivaajaäidit kertoivat tuntevansa riittämättömyyttä sekä äiteinä että työntekijöinä kohdatessaan samanaikaisesti odotuksia, joita kulttuurimme asettaa hyvälle äidille ja työntekijälle.

Epätyypilliset työajat eivät siten tuottaneet naishoivaajien perheissä muutosta perinteiseen työnjakoon, vaan äiti kategorisoitui vastuulliseksi vanhemmaksi ja isä parhaimmillaankin lasten kanssa puuhailevaksi, mutta

TAULUKKO 1. Yhteenveto perhetyypeistä ja sukupuolikategorisoinnista työnjaon perustelemisessa

Perhetyyppi Osallistujien lukumäärä ja sukupuoli	Epätavallisen työajan asema	Ulkoiset resurssit	Sukupuolikategorisointi		Urasuuntautuneisuus
			Ajan saatavuus	Sukupuoli-ideologia	
Naishoivaajien perheet 6 äitiä	Epätavallinen työaika tekee perhejärjelmästä äitiä kuormittavan ja vapauttaa isän perhevastuusta	*)	Äidin ollessa työssä isä päävastuuseen kotona	Perinteiset sukupuoliroolit; äitinä olemisen sitoutumista "hyvän" äitiyden ideologiaan; äitiyden ensisijaisuus ja vastuullisuus; isyyden vapaavaltaisia puolia lasten kanssa; miehen velvollisuudet kiinnittyvät työhön	*)
Mieselättäjien perheet 7 isää	Pitkät ja epätavalliset työajat kuuluvat elättäjien rooliin	Isän rooli elättäjänä ja rahan tekijänä	Isällä ei ole aikaa kottöihin ja lastenhoitoon	Perinteiset sukupuoliroolit; elättäjyyden miehen tehtävä, joka vapauttaa osallistumisesta perhevastuusiin; hoivavastuu naisen tehtävä	Vahva urasuuntautuneisuus miehisinä ominaisuutena
Vuorotteluvanhemmuuden perheet 6 äitiä 5 isää	Epätavalliset työajat luovat tarpeen ja samalla mahdollistavat jakamisen	*)	Ajan tasapuolinen saantivastuu; tasapuolinen työnjako seurausta puolisoiden työ- ja perheajojen vuorottelusta; tasapuolisuus luonnollista, ongelmattomaa	Sukupuolten tasa-arvo tärkeää; tasapuolisen sitoutumisen korostaminen; molemmilla halu, aikaa ja taitoja hoivaan; isän halu ja kyvykyys hoivaan korostuvat	*)
Urasuuntautuneen vanhemman perheet 4 äitiä 1 isä	Työn väistämättömyys epätavallisinä työaikoina; epätavalliset työajat osittain kutsuustyötä, vaikka tekee työn ja perheen yhteensovittamisesta ristiriitaisista	*)	Jatkuvat aikaneuvottelut puolisoitten välillä	Sukupuolten tasa-arvo tärkeää; tasapuolisen sitoutumisen korostaminen; ristiriidat työn ja perheen yhteensovittamisessa; miespuolisilla perhevastuuden vastustamista	Vanhemman urasuuntautuneisuus tuottaa ristiriitajoja ja tarpeen jakamisesta neuvotteluun; työn luonne vaatii sitoutumista, mutta samalla tekee itsestä paremman vanhemman
Poissaolevan vanhemman perheet 4 äitiä 1 isä	Epätavallisten työaikojen vaatimusten ja niihin liittyvien vaikeuksien korostaminen	*)	Ajallinen tavoittamattomuus ja poissaolo	Vaihtelee sukupuolten tasa-arvosta sukupuolittuneisiin vastuullisen äidin ja vastuuttoman isän kategorioihin	*)

*) Haastatellut eivät käytä puheessaan

muutoin ”naisten töistä” irtisanoutuvaksi puolisoiksi. Tilanne kuvattiin toisaalta luontaisista miesten ja naisten eroista johtuvaksi, mutta myös ”pakkona” ja epätydyttävänä, ja samalla muuttumattomana ja erityisesti puolison ominaisuuksista, asenteista tai työajoista johtavana (vrt. Sayer ym. 2009).

Mieselättäjien perheet. Seitsemän haastatellun miehen mukaan heidän vastuullaan oli perheen perustarpeiden tyydyttäminen ja ulkoisista resursseista huolehtiminen: *”Että päästään liikkumaan ja sit on rahaa, ruokaa ja on lämpöä”* (Isä 3009). Isien elättäjäyysvastuuseen liittyi usein ylitöiden tekeminen ja työn valuminen perheen arkeen. Tämä johti siihen, että puolisolle jäi vastuu kotitöistä ja lapsista. Miesten mukaan näin tuli ollakin, koska puoliso vietti enemmän aikaa kotona. Kolmen miehen puoliso ei haastattelu hetkellä ollut ansiotyössä. Miehet olivat kuitenkin tietoisia siitä, että puoliset saattoivat kokea tilanteen epätasa-arvoiseksi, mikä aiheutti riitoja parisuhteessa. Puoliso kategorisoitui kotityökriitikoksi ja mies tämän kritiikin huumorilla ohittavaksi. Esimerkiksi yksi isistä totesi:

”Vaimo sanoo mulle et pitäis tehdä enemmän [kotitöitä] ja mää sanon siihen et en tee, et mää oon töissä riittävästi (--) Mää oon siitä joskus sanonut, ettei mulle kannata motkottaa, et mää oon sentään jouluna kotona” (Isä 3009).

Kuten naishoivaajien kuvauksissa, yksi miehistä kertoi oppineensa jo lapsuudessaan perinteisen roolijaon ja osaamattomuuden kotitöissä, eikä tätä ollut helppoa aikuisena enää muuttaa:

”Minua ei oo lapsenakkaan opetettu siihen että miun pitäis jottain tehdä, että emmää osaa sitä tehdä. (--) Mielelläänhän sitä tekis enemmän tässä kotona siivois ja, mutta ku ei vaan päää ei jotenki tajua että tuolla on hirvee kasa pyykkiä, että mee pesemään.” (Isä 99)

Suurin osa miehistä oli korkeasti koulutettuja eri alojen asiantuntijoita, jotka suhtautuivat

työn tekemiseen intohimoisesti. Työ tarjosi miehelle ”täysin uuden maailman”, johon saattoi uppoutua. Kiehtovuudessaan työ palkitsi tekijäänsä ja antoi perheelle vakaan toimeentulon ja hyvät ulkoiset edellytykset lasten kasvattamiselle. Työnteon suurta määrää ja poisaloa perusteltiin perheen (taloudellisen) hyvinvoinnin kautta, vaikka suuresta työmäärästä ja -vastuusta aiheutui myös ristiriitaisia tunteita ja syyllisyyttä työn ja perheen yhteensovittamiseen. Tämä on nähtävissä yhden isän työnarkomaniaan viittaavassa puheessa työstään: *” (--) vähän kokee luistavansa nyt jo [töissä], vaikka päivät venyy siihen kymmeneen-kahdeentoista tuntiin”* ja perhe-elämästään, jota pitkät, yli 50-tuntiset työviikot kuormittivat: *”Kärsiihän se varmaan koti siinä ja varmaan kärsii kaikki läheiset sitten periaatteessa, ku ei oikein pysty keskittyä”* (Isä 4008).

Kuten aiemmissa tutkimuksissa on tullut esiin, miesten puolisoaan pidempi ansiotyöhön käytetty aika vaikuttaa kotityönjakoon (Bianchi ym. 2012; Braun ym. 2008; Ylikännö 2013). Samalla mieselättäjät kuitenkin vetosivat perusteluissaan ulkoisiin resursseihin eli rahan ansaitsemiseen sekä vahvaan työsitoutumiseen (vrt. Baxter 2009; McLaughlin & Muldoon 2015). He myös kertoivat työn ja perhe-elämän vaatimusten välisestä ristiriitaisuudesta. Kuitenkin työntekijän tai yrittäjän rooli pitkinä ja epätyypillisine työaikoineen kategorisoitui vahvana velvollisuutena ja kutsumuksena, jolle perhe-elämän vastuu oli miehen elämässä alisteista ja pääosin taloudellisesta toimeentulosta huolehtimista. Puoliso ja äiti kategorisoitui itsestään selvästi kodin velvollisuuksien ja perheen asioiden hoitajana, jonka tyytymättömyydenilmaukset eivät miehen elämän moraalista järjestystä horjuttaneet.

Vuorotteluvanhemmuuden perheet. Vuorotteluvanhemmuuden perheitä oli 11, joista kuusi oli äitejä ja viisi isiä. Hallitsevin työnjaon perustelutapa oli viittaaminen kummankin vanhemman tasaveroiseen ajan saatavuuteen ja perheen toisen tai molemman vanhemman epätyypillisiin työaikoihin: *”Kumpi on kotona niin hoitaa silleen, että ei jää toiselle sit-*

ten kun tulee illalla myöhään kotia niin odottaa kaikki hujan hajan” (Äiti 196). Muuntyyppisiä perusteluja käyttäviin haastateltaviin verrattuna näillä vanhemmilla oli muita useammin molemmilla (seitsemällä yhdestätoista) epätyypillinen työaika. Heidän kertomanaan vanhempien työajat tuottivat miltei päivittäin tilanteita, joissa toisen vanhemmista piti kantaa yksin vastuu lapsista ja kodista. Haastateltavat korostivat, että niin äidin kuin isän tulee hallita perhearjen hoitamisen taidot ja tiedot.

Ajan saatavuuden arvioitiin vaikuttavan siihen, että kotityönjako suhteessa epätyypillisiin työaikoihin oli järjestetty ja neuvoteltu yhteiseksi vastuuksi, jossa molemmilla vanhemmilla oli samankaltaiset velvollisuudet ja oikeudet. Kuitenkaan haastateltavat eivät perustelleet työnjakoa avoimesti sukupuolten tasa-arvolla, vaan heistä työnjako oli tullut kuin itsestään ja ilman tietoista suunnittelua epätyypillisten työaikojen seurauksena: *“Mun mielestä se on jotenkin menny niin luonnostaan että se tekee joka ehtii”*, mikä tarkoitti usein näissä perheissä myös, että *“melkein kaikki me kyllä muuten hoietaan kyllä ihan yhesä”* (Äiti 982).

Vuorotteluvanhemmat arvioivatkin, että myös lasten kasvatusta oli äidin ja isän kesken jaettava. Niin äidit kuin isät korostivat isän vastuun merkitystä. Vastuun konkretisoituminen tuli vanhempien mukaan näkyä myös siinä, että isät jäävät vanhempainvapaille tai hoitamaan sairasta lasta. Vastaajat perustelivat isän kotiin jäämistä miehen oman halun lisäksi esimerkiksi lasten äidin vaativimmilla työajoilla tai sillä, että isälle vapaan saaminen työstä oli helpompaa:

“Koska mun työni on vähän sentyyppinen, et sen minkä mä sinne jätän, niin siitä mä monesti jatkan, mut sit taas vaimon työ on taas sillä tavalla, et kun sinne tarvii ne sijaiset ja muut, ja varsinkin jos on lyhyitä varotusaikojia niin siellä se aiheuttaa töissä suuremman ongelman mun mielestä, kun että minä jään pois.” (Isä 1191)

Näiden 11 vanhemman puheessa korostui sukupuolesta riippumaton molempien vanhempien epätyypillisen työajan mukanaan tuoma ajan saatavuuden vuorottelu, joka itessään perusteli jaettava vastuuta kodista ja lapsista. Sekä äidin että isän kategoriat olivat toistensa kaltaiset niin epätyypillisen työaikaa tekevän työntekijän kuin vastuullisen vanhemman vastuut ja oikeudet sisältäen. Haastateltavat painottivat sitä, että vuorotteluvanhemmuuden perheissä isien oli ollut pakko opetella ottamaan vastuuta lapsista ja kodista puolison työssä ollessa. Tämän arvioitiin luoneen läheisen suhteen lapsiin (vrt. Barnett & Gareis 2007; Hewitt ym. 2012; Presser 2003). Toisena vahvana perusteluna tuotiin esiin sitoutuminen sukupuolten tasa-arvoon ja vastavuoroisuuteen työnjaossa. Työnjaon oikeuttaminen oli samankaltaista kuin muiden maiden tutkimuksissa identifioiduilla *split-shift* tai *tag-team* vanhemmilla (Hattery 2001; Hewitt ym. 2012; Mills & Täht 2010; Täht & Mills 2011; Wight ym. 2008).

Urasuuntautuneen vanhemman perheet. Neljän äidin ja yhden isän perhe määrittyi urasuuntautuneen vanhemman perheeksi, mikä tarkoitti ansiotyön nostamista keskeisimmäksi työnjaon perusteluksi. Epätyypillinen työaika näyttäytyi omaan työhön kuuluvana ja vaikka työ oli vaativaa ja aikataulullisesti haastavaa, kohdistui työhön intohimoa ja sellaista aikataulullista vapautta, josta ei haluttu luopua.

Naiset kertoivat epätyypillisen työajan myönteisten puolien nousevan kielteisten yläpuolelle. Työn kerrottiin antavan itseluottamusta ja energiaa, jotka arvioitiin keskeisiksi oman hyvinvoinnin kannalta. Hyvistä puolistuolimatta työajat myös kuormittivat ja veivät voimaa niin itseltä kuin koko perheeltä. Ansiotyöhön liittyvän imun ja vanhemmuuden sekä kotitöiden jakamisen yhteensovittaminen kuvattiin jokapäiväisenä haasteena. Naisten kerronnassa tasapainottelu hyvän äidin ideallin ja modernin työssäkäyvän naisen välillä ei määrittynyt helppona. Kuvaavaksi esimerkiksi tasapainottelusta sopii hyvin hoitoalalla työs-

kentelevän, uusien pätevyksien hankkimisesta innostuneen äidin tilanne, jossa hänellä oli useita työnantajia, erilaisia vuorotyöyhdistelmiä ja lisänä päiväaikaan tapahtuva opiskelu työn ohessa. Vaikka hän koki epätyypillisen työn ja opiskelun innostavana ja tärkeänä, hän oli kokenut toisten äitien taholta painostusta ja kritisointia siitä, ettei hän ole kunnon äiti, koska ei ole kotona ”oikeaan aikaan”.

Myös toinen äiti kertoi tunteiden heittelevän arjessa laidasta laitaan, sillä hän teki epätyypillistä työaika, oli vahvasti ansiotyöhönsä sitoutunut kolmen lapsen äiti ja perinteisen äidin tavoin päävastuussa kodista ja lapsista. Taistelu hyvän äidin ihanteen ja työlleen omistautuneen työntekijän välillä aiheutti usein ristiriitaisia tunteita, kuten stressiä, syyllisyyttä ja riittämättömyyttä:

”Et välistä musta tuntuukin niin hullulta, että mä panen töihin niin paljon aikaa ja energiaa, mut toisaalta se liittyy muhun ja mun tietynlaiseen kunnianhimoon ja toisaalta mä tykkään hirveen paljon mun työstäni ja mä haluan tehdä sen hyvin ja näin.” (Äiti 1855)

Urasuuntautuneiden perheiden ainoana miesedustajana oli yksityisyrittäjänä työskentelevä perheenisä. Miehen mukaan työ määrää tai -aikaa ei aina etukäteen tiennyt, sillä ainoa varma asia oli, että työt oli tehtävä ajallaan. Tästä aiheutui epätasapainoa suhteessa perhevelvollisuuksiin ja vastuisiin:

”Et tietysti ei me ihan tasa-arvonen perhe olla, (-) kyllähän sitä vaimon pitää vähän joustaa, että sille ei voi mitään. Että ku töihin menee, ei pysty sanoo tuleeko neljältä, viideltä, kuudelta vai seittemältä kotiin.” (Isä 3008)

Niin tässä kuin mieselättäjä -tyypissä työhön sitoutuminen ja työn asettaminen perheen edelle oli oleellista miehen kategorisoinnissa. Urasuuntautuneessa perheessä isä ei korostanut palkkaa ja elättäjäyttä kuten mieselättäjät, vaan työhön sitoutumista, työhön liittyvää vastuuta sekä työstä saatua voimaa ja nautintoa. Naisten kerronnassa näkyi selkeästi epämukavuus, mikä liittyi hoivaavan äidin,

vastuuta jakavan vanhemman ja ura-suuntautuneen naisen kategorioiden välillä oleviin ristiriitaisuuksiin (Gerson 2010).

Poissaolevan vanhemman perheet.

Neljän äidin ja yhden isän perhearjen kuvauksiini sisältyi perheen toisen vanhemman säännöllisiä poissaoloja perheen arjesta useiden päivien tai viikkojen työmatkojen tai keikkatyön vuoksi. Yhdessä perheessä äiti ja neljässä isä työskenteli tai opiskeli pitkiäkin aikoja poissa kotoa. Näiden perheiden pääasiallinen kotityönjaon perustelu liittyi poissaolevan vanhemman rajoitettuun saatavilla oloon, vaikka perheiden elämäntilanteet olivat hyvin yksilöllisiä.

Kolmen äidin kerronta puolisoitten välisestä työnjaosta muistutti naishoivaajaperheiden äitien kerrontaa. Yhdessä perheessä äidillä itsellään oli epätyypillinen ja hyvin vaihteleva työaika, ja hänen puolisoillaan oli työ, joka vaati viikoittain useiden päivien pituisia poissaoloja. Toisessa perheessä tilanne oli vastaava äidin tehdessä paljon iltatyötä ja miehen opiskellessa viikot toisella paikkakunnalla. Myös kolmas, hoitovapaalla oleva äiti, jonka puoliso oli töissä pitkiä, 4-5 viikon jaksoja merillä, kertoi työnjaosta ja arjen raskaudesta samansuuntaisesti. Nämä naiset arvioivat kantavansa pääosin vastuun kodin ja lasten asioista puolison poissaolon vuoksi. Yhdessä perheessä miehen työajat aiheuttivat epävarmuutta, koska poissaolojen pituus ei ollut säännöllistä eikä ennakoitavaa. Äiti kertoi miehensä olevan epäluotettava ja ennustamaton suhteessa perheeseen ja arvioi, että vastuu lapsen asioista oli jaettu hänen ja päivähoidon välillä isän sijasta. Äidin mukaan lapsi kaipasi isäänsä ja koko perheen kanssa vietettävää yhteistä aikaa. Isän kohdalla epätyypillinen työaika toimi perusteena perhevastuusta irtisanoutumiselle, mutta äidin kohdalla sillä ei ollut merkitystä, vaan äitiys kategorisoitui vastuuksi perheen asioista. Samoin kategorisoitui kulttuurialan opettajaäidin haastattelupuhe. Merillä olevan isän perheen arki ja työnjako jakautuivat isän läsnä- ja poissaolon mukaan kahdeksi erilaiseksi jaksoksi, jolloin työnjakokin muuttui perheen sisällä:

”Ku iskä tulee kottiin, ni se sekottaa koko palkan taas aina. Muksut kokeilee, et saaks siltä kaikki periks, mitä, ne tietää et sillä on huono omatunto, ku se on paljo töissä.(--) Niin, tuntuu vaan, et ei pysty muuttumaan, isännäks, vaik huomaa, et välil, tuntuu, et tarttis. Ja, stressaantunu, tietty. Kaikki asiat kasaantuu pääl, ku on työjutut, mitä nyt tarttis mieltii.” (Äiti 98)

Neljännessä perheessä äiti työskenteli poissaoloa vaativassa ammatissa, jolloin useita päiviä kestävien poissaolojen aikana isä kantoi vastuun kodista sekä lapsista. Äiti perustelikin ristiriitaisesti omaa ja puolisonsa työnjakoa yhtäältä todistellen sitoutumistaan tasapuoliseen jakamiseen ja sukupuolten tasa-arvoon, toisaalta painottaen omaa sitoutumistaan hyvään äitiyteen. Äiti kategorisoikin itsensä vastuullisena kodin asioiden organisoijana – myös poissa ollessaan – kun taas isyys kategorisoitui pakotettuna vastuuna kotitöistä äidin ollessa poissa kotoa.

Yhdessä perheessä isän työ sisälsi ympäri vuoden 24/7-hälytysvalmiudessa olemista ja työjaksoja, joihin sisältyi useiden päivien poissaoloja kotoa. Isä kuitenkin arvioi itsensä vastuulliseksi vanhemmaksi, joka jakaa kotityöt ja lastenkasvatusvastuun tasapuolisesti vaimonsa kanssa. Työnjaon perustelu muistutti vuorotteluvanhempien käyttämää ajan saatavuuteen ja sukupuolten tasa-arvoon perustuva tyyppejä. Hän painotti sitä, että: *”Jos jotain täytyy tehdä, niin se tehdään ja ei sillä ole väliä, kuka sen tekee. En, en ole, en ole stereotyyppinen mies, eikä vaimoni ole stereotyyppinen vaimo”* (Isä 3007). Samalla poissaolo aiheutti isälle ristiriitaisia tunteita ja huonoa omatuntoa liian vähästä ajasta lapsille.

Poissaolevan vanhemman perhetyypissä sukupuolten välisen työnjaon kategorisoinnin näkökulmasta haastateltavat erosivat toisistaan. Osassa perheistä työnjakoa kuvattiin selkeästi naisen vastuullisuuden kautta riippumatta siitä, tekikö äiti itse epätyypillistä työaika. Isän rooli määrittyi vähäisempänä, mutta vaihteli vastuuttomaksi kategorisoituvasta osallistuvaan isään. Poissaolevan isän

kerrontaa taas värittä vahva tasa-arvopuhe, jossa isä ja äiti kategorisoituivat tasavertaisina perheen vanhempina ja huolenpitäjinä, vaikka epätyypillinen työaika vaikeutti työn ja perheen yhteensovittamista.

Pohdinta

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli analysoida millaisia perusteluita kotityönjaolle annetaan perheissä, joissa ainakin toinen vanhemmista työskentelee epätyypillisinä työaikoina. Löysimme viisi työnjaon perhetyyppejä, joissa sukupuolten välistä työnjakoa perusteltiin ulkoisilla resursseilla, ajan saatavuudella, sukupuoli-ideologialla ja urasuuntuneisuudella (Braun ym. 2008; Lachance-Grzela & Bouchard 2010; Sayer et al. 2009). Kategorianalyysin perusteella pystyimme tarkemmin tarkastelemaan, millaisia määreitä liitettiin sukupuoleen, äitiyteen ja isyyteen.

Miten epätyypillinen työaika muuttaa kuvaa sukupuolten välisestä työnjaosta?

Tulosten perusteella epätyypillinen työaika tuo selkeästi ja kärjistetysti esiin erilaiset perustelutavat, joilla oman perheen kotityönjakoa perustellaan ja oikeutetaan. Samalla se osoittaa, miten työn vaatimukset läikkyvät osaksi perhearjen neuvotteluita ja organisoimista. Tunnistimme suomalaisten epätyypillistä työaika tekevien perheiden joukosta muiden maiden tutkimuksissa löydettyjen kaltaisia, vastuuta jakavia vuorotteluvanhempiä, joita oli noin kolmasosa aineistomme perheistä. Barnett ja Gareis (2007) painottavat, että isien vahvempi sitoutuminen kotitöihin ja lapsiin voi olla samanaikaisesti äidin epätyypillisen työajan syy ja seuraus. Kaiken kaikkiaan aineistossamme äitien epätyypillinen työaika mursi perinteisiä sukupuolikategorioita ja lisäsi isien sitoutuneisuutta, vaikkakaan näin ei käynyt aina.

Kiinnostavaa oli, että miehiä useammin naisten epätyypillinen työaika liittyi kuvauk-

siin vastuiden jakamisesta (vrt. Barnett & Gareis 2007; Hewitt ym. 2012; Presser 2003). Vastuun jakaminen ajan saatavuuden lisäksi vaati niin äideiltä kuin siltä sitä, että he pystyivät kyseenalaistamaan ”hyvän” äitiyden kulttuurisen kategorian mukaisen moraalisen järjestyksen. Tähän he saavat tukea hoiva- ja tasa-arvopuheesta. Onkin väitetty, että isyydessä on tapahtunut kulttuurinen muutos, jonka mukainen moraalinen järjestys vaatii läheisyyden demokratisoitumista ja isien osallisuutta (Dermott 2008; Huttunen 2014).

Toisaalta ”hyvän” äitiyden ideologiaan ja kategoriaan kiinnittyminen teki äidin ja epätyypillisen työajan työntekijän roolien yhdistämisen ristiriitaiseksi osalle äideistä, vaikka he perustelivatkin epätyypillisten työaikojen mahdollistavan jommankumman vanhemman – ei vain äidin – kokoaikaisen läsnäolon lasten kanssa kotona (myös Hattery 2001; Johnston & Swanson 2006; Maume & Sebastian 2012; Mills & Täht 2010). Aineistomme naiset tekivät epätyypillistä työaikaa kokopäivätyössään, jolloin heillä ei ollut mahdollisuutta vähentää panostaan työelämässä tasoittaakseen koti-työtaakkaa, niin kuin monessa maassa äidit tekevät (vrt. Bianchi ym. 2012; Braun ym. 2008; Maume & Sebastian 2012). Naishoivaajien perheissä äiti kategorisoitui epätyypillisistä työajoista huolimatta taitavaksi ja vastuulliseksi perhevastuiden kantajaksi, kun taas heidän puolisoiltaan puuttuivat usein tähän vaadittava osaaminen ja tahto.

Kuin saman kolikon kääntöpuolena, usein miesten kertomana miehen epätyypillinen työaika liittyi leivän ansaitsemiseen, työsitoutuneisuuteen ja näin ollen voimakkaasti sukupuolten mukaan eriytyneeseen työnjakoon (vrt. Craig & Powell 2011). Vahvasti sitoutuneen isyyden lisäksi osassa perheistä miehen tekemään epätyypilliseen työaikaan kytkeytyi isyys, johon vastuu perheen päivittäisestä arjesta ei kuulunut. Miesten epätyypilliset työajat yhdistettynä pitkiin työpäiviin tai pidempiin poissaoloihin liittyi ratkaisuja, joissa äiti oli työn ja perheen yhdistämisen sijaan kokopäiväisesti kotona pienten lasten kanssa ja

poissa töistä tai myöhentänyt työelämään siirtymistään. Isän irrottautuminen perhevastuusta oli mahdollista osittain suomalaisen kattavan hoitovapaan ja vuorohoitoa tarjoavan päivähoitojärjestelmän tuella, mikä mahdollisti sen, että äiti pystyi huolehtimaan kodin asioista ja lapsista ilman isää (Ylikännö ym. 2016). Kiinnostava yksityiskohta oli myös se, että kotityönjakoa oikeutettiin hyvin vähän ulkoisiin resursseihin viittaamalla, ja näin tekivät vain elättäjämiehiksi nimeämämme isät. Tulosten perusteella näyttää siltä, että puolisoitten keskenään hyvin erilainen tulotaso, työajan määrä, koulutus- ja/tai ammatillinen asema voivat vaikuttaa siihen, millaiseksi työnjako naisten ja miehen välillä muodostuu (vrt. Bittman ym. 2003; Braun ym. 2008; Lachance-Grzela & Bouchard 2010; Oinas 2010; Saarikallio-Torp & Haataja 2016).

Joidenkin urasuuntautuneiden naisten perheissä äidin työ ja työaika tuottivat samankaltaisen tilanteen, jossa isä kantoi suuren osan kotivastuista. Äidit kuitenkin samalla kategorisoivat itsenä vastuullisiksi, oman osuutensa kotitöistä hoitavaksi äidiksi ja puolisoiksi, mutta eri roolien yhdistäminen tuotti myös voimakasta ristiriitaisuutta perustelemiseen. Salin, Hakovirta ja Ylikännö (2016) tuovatkin esiin, että naisten hoivaroolin heikentämisen vastustamiseen liittyvät asenteet voivat pitää edelleen pintansa, vaikka asenteet äitien työssäkäyntiä kohtaan olisivat myönteisiä (ks. myös Sayer ym. 2009). Tämä tuli näkyviin tässä tutkimuksessa erityisesti siinä, miten ulkopuoliset olivat kommentoineet näiden epätyypillistä työaikaa tekevien naisten – ei miesten – työn ja perheen yhdistämistä.

Naiset ja miehet puhuivat perheeseen liittyvistä asioista usein hyvin eri tavalla. Monen naisen puheessa vastuuta kantava äiti ja vastuuta välttelevä isä kuvattiin yksityiskohtaisesti ja toisilleen vastakkaisina, mutta kyseenalaistamattomina kategoriapareina. Vain muutamat vastuuta jakavat isät tuottivat naisten tavoin yksityiskohtaisia kuvauksia päivittäisistä vastuista kotona, kun taas osalla isistä perhevastuut kategorisoitiin vain puolison

velvollisuuksiksi. Lisäksi monet äidit arvioivat puolisonsa hyvänä ja sitoutuneena isänä huolimatta siitä, että isien katsottiin voivan sanoutua irti vanhemmuuteen kuuluvista arjen tehtävistä raskaan työn ja epätyypillisen työnajan vuoksi (vrt. Rose ym. 2015). Oleellista oli se, että perusteluissa miehen ja isän kategoriassa vaihtelu oli suurempaa ja merkityksellisempää, äiti kategorisoitui samankaltaisemmin läpi aineiston. Miehen ja naisen epätyypillisen työajan vaikutukset perhe-elämään eivät ole symmetrisiä juuri sukupuoliasenteiden vuoksi. Epätyypillinen työaika on aina voinut kuulua miehen työhön, eikä sillä ole välttämättä ollut vaikutusta kotityönjakoon. Naisen epätyypillinen työaika on taas nähty uhkana perinteiselle kotityönjaolle (vrt. Mills & Täht 2010).

Tämän tutkimuksen näkökulmasta yksilötason sukupuolten kotityönjaon selitysmallit eivät kattavasti onnistu tehtävässään (ks. myös Oinas 2010, 149–153). Yksi tulevien tutkimusten tehtävistä olisikin luoda uusia selitysmalleja sille, millaisia perusteluita ajankäyttöön, työaikaan ja kotityönjakoon liitetään, ja mitkä kaikki tekijät naisten ja miesten välisiin valtaneuvotteluihin perheissä liittyvät. Kategoria-analysimme pohjalta näyttää siltä, että Westin ja Zimmermanın (1987) ”sukupuolen tekemisen” näkökulma on edelleen ajankohtainen. Kotityönjakoa olisi hyvä myös lähestyä tutkimalla molempia puolisoita (ks. Oinas 2010, 159–160). On myös näyttöä siitä, että eri maiden välillä on eroja niin asenteissa sukupuolten työnjakoa kohtaan kuin myös kotitöiden päivittäisessä jakamisessa, joten rakenteellisten tekijöiden merkitystä ei pitäisi unohtaa kotityönjakoa tutkit-

taessa (esim. Bittman ym. 2003). Esimerkiksi Suomessa kotitöiden ja vanhemmuuden jakaminen, ja asenteet tasa-arvoista jakamista kohtaan, kiinnittyvät niin kokopäivätyön kulttuuriin kuin perhepolitiikkaan, vaikka samaan aikaan naisten asenteet ovat edelleen tasa-arvoa kannattavampia kuin miesten (Ylikännö ym. 2016). Tärkeää olisi myös verrata epätyypillistä työaikaan tekeviä vanhempia säännöllistä päivätyötä tekeviin vanhempiin, jotta epätyypillisen työajan merkitys piirtyisi selkeämmin näkyviin. Työelämän muutoksista ja epävarmuudesta on kirjoitettu paljon, ja olisikin syytä tutkia tarkemmin, miten keskeisiä työhön liittyvät perustelut ja muutokset ovat kotitöiden ja vanhemmuuden jakamisessa (ks. Gerson 2010).

Kaiken kaikkiaan epätyypillinen työaika osoittautui tekijäksi, joka mahdollistaa ja jonka avulla voidaan perustella sekä todella tasa-arvoista että sukupuolen mukaan hyvin eriytynyttä työnjakoa. Epätyypillinen työaika ajan saatavuuden näkökulmasta voi olla sukupuolten välistä työnjakoa tasa-arvoistava, ja isän vastuuta lisäävä ja vaativa tekijä. Epätyypillistä työaikaan tekevien perheiden työnjaon kuvauksissa tuli kuitenkin hyvin myös näkyviin vallitseva ristiriitaisuus äitiyden ja isyyden kulttuuristen kategorioiden moraalisisessa järjestyksessä. Näyttääkin siltä, että oleellisin ehto tasa-arvon toteutumiseksi edelleen on kyky kyseenalaistaa perinteisiä miehen ja isän, vaimon ja äidin kategorioita.

* * *

Tutkimusta on rahoittanut Suomen akatemia (projektitnumero 251096).

Kirjallisuus

- Barnett, R. & Gareis, K. (2007) Shift work, parenting behaviors and child socio-emotional wellbeing: A within family study. *Journal of Family Issues* 28(6), 727–748.
- Baxter, J. (2009) Parental time with children. Do job characteristics make a difference? Canberra: Australian Institute of Family Studies Research Paper No. 44.
- Bianchi, S. M., Sayer, L. C., Milkie, M. A. & Robinson, J. P. (2012) Housework: Who did, does or will do it, and how much does it matter? *Social Forces* 91(1), 55–63.
- Bittman, M., England, P., Sayer, L., Folbre, N. & Matheson, G. (2003) When does gender trump money? Bargaining and time in household work. *American Journal of Sociology* 109(1), 186–214.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006) Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology* 3(2), 77–101.
- Braun, M., Lewin-Epstein, N., Stier, H. & Baumgärter, M.K. (2008) Perceived equality in the gendered division of household labor. *Journal of Marriage and Family* 70(5), 1145–1156.
- Craig, L. & Mullan, K. (2011) How mothers and fathers share childcare: A cross-national time-use comparison. *American Sociological Review* 76(6), 834–861.
- Craig, L. & Powell, A. (2011) Non-standard work schedules, work-family balance and the gendered division of childcare. *Work, Employment and Society* 25(2), 274–291.
- Coltrane, S. (2010). Gender theory and household labor. *Sex Roles* 63(11–12), 791–800.
- Dermott, E. (2008). *Intimate fatherhood: A sociological analysis*. Oxon: Routledge.
- Eurostat (2014) Labour Force Survey. Haettu 25.4.2016. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/employment_unemployment_lfs/data/database
- Fagan, C. & Burchell, B. (2002) *Gender, jobs and working conditions in Europe*. Luxemburg: Office for official publications of the European Communities.
- Gerson, K. (2010) *The unfinished revolution. How a new generation is reshaping family, work, and gender in America*. Oxford-New York: Oxford University Press.
- Hattery, A. J. (2001) Tag-team parenting: Costs and benefits of utilizing non-overlapping shift work in families with young children. *Families in Society* 82(4), 419–427.
- Hays, S. (1996) *The cultural contradictions of motherhood*. New Haven: Yale University Press.
- Hewitt, B., Baxter, J. & Mielejohn, C. (2012) Non-standard employment and fathers' time in household labour. *Journal of Family Studies* 18(2–3), 175–186.
- Hochschild, A. (1989) *The second shift: Working parents and the revolution at home*. New York: Viking Penguin.
- Husso, M. (2016) Sukupuoli ruumiillisena tapaisuutena ja elettyinä suhteena. Teoksessa M. Husso & R. Heiskala (toim.) *Sukupuolikysymys*. Helsinki: Gaudeamus, 73–91.
- Huttunen, J. (2014) Isyyden muutos ja tulevaisuus. Teoksessa P. Eerola & J. Mykkänen (toim.) *Isän kokemus*. Helsinki: Gaudeamus, 178–196.
- Jauhola, M. & Kantola, J. (2016) Globaali sukupuolipolitiikka Suomessa. Teoksessa M. Husso & R. Heiskala (toim.) *Sukupuolikysymys*. Helsinki: Gaudeamus, 209–230.
- Johnston, D. D. & Swanson, D. H. (2006) Constructing the “good mother”: The experience of mothering ideologies by work status. *Sex Roles* 54(7–8), 509–519.
- Juhila, K., Jokinen, A. & Suoninen, E. (2012) Kategoria-analyysin teesit. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.) *Kategoriat, kulttuuri ja moraalit*. Tampere: Vastapaino, 45–88.
- Kekkonen, M., Rönkä, A., Laakso, M.-L., Tammelin, M. & Malinen, K. (2014) Lapsiperheet 24/7 – taloudessa. Teoksessa J. Lammi-Taskula & S. Karvonen (toim.) *Lapsiperheiden hyvinvointi 2014 – kirja*. Helsinki: THL, 52–69.
- Lachance-Grzela, M. & Bouchard, G. (2010) Why do women do the lion's share of housework? A decade of research. *Sex Roles* 63(11–12), 767–780.
- Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. (2014) *Isä, työ ja perhe*. Teoksessa P. Eerola & J. Mykkänen (toim.) *Isän kokemus*. Helsinki: Gaudeamus, 75–90.
- Malinen, K., Rönkä, A. & Sevón, E. (2010) Good moments in parents' spousal relationships – A daily relational maintenance perspective. *Family Science*, 1(3–4), 230–241.
- Maume, D.J. & Sebastian, R.A. (2012) Gender, non-standard work schedules and marital quality. *Journal of Family and Economic Issues* 33(4), 477–490.

- Mclaughlin, K. & Muldoon, O. (2015) Father identity, involvement and work-family balance: An in-depth interview study. *Journal of Community & Applied Social Psychology* 24(5), 439–452.
- Mills, M. & Täht, K. (2010) Non-standard work schedules and partnership quality: Quantitative and qualitative findings. *Journal of Marriage and Family* 72(4), 860–875.
- Moen, P. & Sweet, S. (2004) From “work-family” to “flexible careers”: A life course reframing. *Community, Work, and Family* 7(2), 209–226.
- Mykkänen, J. & Eerola, P. (2014) Sitoutuminen ja vastuu isyyden alussa. Teoksessa P. Eerola & J. Mykkänen (toim.) *Isän kokemus*. Helsinki: Gaudemus, 59–64.
- Oinas, T. (2010) Sukupuolten välinen kotityönjako kahden ansaitsijan perheissä. *Jyväskylä studies in education, psychology and social research* 402.
- Perälä-Littunen, S. (2007) Gender equality or primacy of the mother? Ambivalent descriptions of good parents. *Journal of Marriage and Family* 69(2), 341–351.
- Presser, H. B. (2003) *Working in a 24/7 economy*. New York: Russell Sage Foundation.
- Repo, K. (2013) The child in the context of home care – Finnish mothers’ assessments. Teoksessa E. Oinonen & K. Repo (toim.) *Women, men and children in families: Private troubles, public issues*. Tampere University Press, 195–212.
- Rose, J., Brady, M., Yerkes, M. A. & Coles, L. (2015) ‘Sometimes they just want to cry for their mum’: Couples’ negotiations and rationalisations of gendered divisions in infant care. *Journal of Family Studies* 21(1), 38–56.
- Saarikallio-Torp, M. & Haataja A. (2016) Isien vanhempainvapaiden käyttö on yleistynyt. Ketkä isistä vapaita käyttävät ja ketkä eivät? Teoksessa A. Haataja, I. Airio, M. Saarikallio-Torp & M. Valaste (toim.) *Laulu 573566 perheestä. Lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla*. Helsinki: Kela, 80–115.
- Salin, M., Hakovirta, M. & Ylikännö, M. (2016) Suhautuminen ansaitsija-hoivaajamalleihin kuudessa Euroopan maassa. Teoksessa A. Haataja, I. Airio, M. Saarikallio-Torp & M. Valaste (toim.) *Laulu 573566 perheestä. Lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla*. Helsinki: Kela, 200–225.
- Sayer, L. C., England, P., Bittman, M. & Bianchi, S. (2009) How long is the second (plus first) shift? Gender differences in paid, unpaid, and total work time in Australia and the United States. *Journal of Comparative Family Studies* 40(4), 523–545.
- Strazdins, L., Clements, M. S., Korda, R. J., Broom, D. H. & D’Souza, R. M. (2006) Unsociable work? Nonstandard work schedules, family relationships, and children’s well-being. *Journal of Marriage and Family* 68(2), 394–410.
- Täht, K. & Mills, M. (2012) Nonstandard work schedules, couple desynchronization, and parent-child interaction: A mixed-methods analysis. *Journal of Family Issues* 33(8), 1054–1087.
- West, C. & Zimmerman, D. H. (1987) Doing gender. *Gender & Society* 1(2), 125–151.
- Wight, V. R., Raley, S. B. & Bianchi, S. M. (2008) Time for children, one’s spouse and oneself among non-standard workers. *Social Forces* 87(1), 243–274.
- Ylikännö, M. (2013) Isien ajankäytöstä: uuden isyyden hidias esiinmarssi. *Yhteiskuntapolitiikka* 74, 121–131.
- Ylikännö, M., Hakovirta, M. & Salin, M. (2016) Miten perhevapaat tulisi jakaa äidin ja isän kesken? Asenteet Suomessa ja muualla Euroopassa. Teoksessa A. Haataja, I. Airio, M. Saarikallio-Torp & M. Valaste (toim.) *Laulu 573566 perheestä. Lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla*. Helsinki: Kela, 226–247.
- Ylikännö, M., Pääkkönen, H., & Hakovirta, M. (2014) Time use of Finnish fathers – Do institutions matter? Teoksessa G. B. Eydal & T. Rostgaard (toim.) *Fatherhood in the Nordic welfare states: Comparing care policies and practice*. Bristol: Policy Press, 103–120.